

forskning.no

Kultur

Helse

Miljø

Samfunn

Teknologi

Naturvitenskap

Blogg

Meninger

ANNONSE

Plantepressa

- en blogg fra botanikere ved Norsk institutt for naturforskning

Torvmosene er enkle å kjenne igjen som torvmoser, men de kan være vanskelig å skille fra hverandre. Det gjør det ikke noe lettere at vi har over 50 arter i Norge. Bildet viser heitorvmose *Sphagnum strictum* som liker seg best i hei langs kysten. (Foto: Magni Olsen Kyrkjeeide)

Orkidémosen som gir dårlig samvittighet

Bærekraftig moseshopping? Med litt kunnskap om naturen er det mulig å skaffe seg «en helt spesiell orkidémose» uten helsvart samvittighet på kjøpet.

Magni Olsen Kyrkjeeide

FORSKER, NORSK INSTITUTT FOR NATURFORSKNING (NINA)

Kri

FOF

PUBLISHED 13 days ago

En av oss (nevner ingen navn) kom en dag på jobb med uhyre dårlig samvittighet. Hun hadde kjøpt orkidémose. «En helt spesiell mose», ble hun fortalt i butikken. 80 kroner bare. «Denne kjøper jeg kun fordi det er to meter snø ute», svarte hun. Orkidéene hennes trengte sårt denne mosen, og etter en lang uke med mye snømåking fristet det ikke å grave den fram selv. For selv om den er spesiell, er den tross alt ikke så spesiell. Det var bare torvmose. Kanskje en av de vanligste planteslektene i vårt myrkledde land. En snartur ut i Bymarka i Trondheim og du kan finne denne helt spesielle mosen selv. For oss er det kortere dit enn til plantesenteret. Men så var det snøen da. Et raskt søk på en stor nettbutikk med ekspresslevering fra Kina avslører at man kan få helt spesiell orkidémose levert med gratis flyfrakt til enda lavere pris, men denne innsparingen ville gitt ekstremt dårlig samvittighet.

En undervurdert mose med innebygd camelback

For noen uker siden skrev The Guardian: [is sphagnum the most underrated plant on Earth?](#) Ja, det kan godt hende torvmoseslekta er den mest undervurderte planteslekta i verden. Slektta Sphagnum (torvmosene, altså) består av mange arter og Norge er det landet i Europa med høyest arts mangfold av torvmoser. Dette skyldes at artene liker seg i fuktig, litt kaldt klima, og med vår topografi på toppen av det hele, er det mange naturtyper som kan huse forskjellige arter.

Så hva er det med disse artene da, som gjør at de er helt spesielle for orkidéene? Jo, de er ekstremt gode til å holde på vann. Dette skyldes at de i all hovedsak er bygd opp av to ulike typer celler. En type er de vanlige plantecellene som har klorofyll og dermed fotosyntese. Disse omsetter vann og CO2 til oksygen og sukker. Oksygenet slippes ut av planten, sukkeret går til metabolisme, som hos oss (sukker inn, energi ut). Disse cellene er grønne og i aller høyeste grad levende.

Mellom disse cellene ligger det noen andre celler, såkalte hyaline celler. Disse er mye større enn de grønne cellene og de er døde. Hyalin betyr glassaktig, og disse cellene er gjennomsiktige. Det er hyalincellene som holder på vannet. De fungerer rett og slett som store vanntanker, en slags camelback som fylles og tømmes etter behov. Du kan jo ta opp en håndfull neste gang du er på en myr og vri opp. Det kommer ganske mye vann ut. Legg mosen i vann igjen og det suges opp umiddelbart. Som en svamp. Det er ikke uten grunn at torvmoser har blitt brukt i bleier. I tillegg er torvmoser antiseptiske, så de bidrar til å holde uønskede bakterier unna. Kunnskap man utnyttet tidligere også ved sårheling. Naturlig bandasje, med innebygd desinfeksjon. Men dette er en avsporing.

Torvmosenes utrolige evne til å holde på fuktighet gjør dem altså til helt spesiell orkidémose, men det er ikke denne egenskapen som gir dårlig samvittighet.

I myra kommer torvmosens superkrefter til sin rett

Torvmosene forbinder vi med myr, selv om du også finner dem i hei og skog. Det er i myra deres virkelige superkrefter kommer til sin rett. Der er

← orchid moss 🔍 🛒 ⋮

6L Garden Supplies Moss
Moisturizing Nutrition Organic
NOK 19.33
4.9 ★★★★★ 526 Sold
Free shipping ...

Garden Supplies 12L Moss
Nutrition Organic Fertilizer
NOK 31.37
4.8 ★★★★★ 291 Sold
Free shipping ...

12L Garden Supplies Moss
Moisturizing Nutrition Organic
NOK 25.43
4.8 ★★★★★ 416 Sold
Free shipping ...

Et raskt søk på en stor nettbutikk viser et stort utvalg av helt spesiell orkidémose til ekstremt lave priser, spesielt siden flyfrakt er inkludert i prisen. (Skjerm bilde)

Cellestrukturen hos torvmoser viser at det er to typer celler. I de mørke forsenkningene ligger de vanlige plantecellene. Det er disse som driver fotosyntese og metabolisme. De kjempestore, gjennomsiktige cellene er døde og tomme. Disse fungerer som vanntanker. De lyse, tverrgående stripene er skillevegger inne i cellene. (Foto: Arnstein Staverløkk)

vannstanden høy og oksygen slipper ikke til. Uten oksygen brytes ikke dødt plantemateriale ned, men pakkes sammen til torv ettersom torvmosene og myra vokser. Torv er altså fullstappet med karbon i form av ikke-nedbrutte planterester, og vi skal være svært glad for at karbonet ligger lagret der i stedet for å bli sluppet ut i atmosfæren som klimagassen CO₂.

Flotte Phalaenopsis-orkidéer trenger hjelp av torvmoser for å takle knusktørre vintre innendørs i Trøndelag. (Foto: Kristine Bakke Westergaard)

I Norge og andre land i nord på den nordlige halvkule, finner vi store områder med myr. Disse fungerer som karbonlager og gjør best nytte for seg om de forblir uberørt. (Foto: Magni Olsen Kyrkjeeide)

Spesiell orkidémose kan man altså skaffe seg ganske enkelt selv, uten å gå på shopping. Tar du heller en tur til nærmeste myr, unngår du å bidra til destruktiv høsting i tillegg til å spare transportutslipp fra Canada eller Kina. Men, det er viktig å huske: Alt med måte, moser er ikke kjent for å vokse raskt. En neve torvmoser til orkidéen en gang i blant ødelegger ikke den finstemte balansen i myra. Det gjør derimot storstilt uttak av torv til plantejord eller nedbygging av myr til fordel for jordbruk, veg, hytter, vindparker og annen industri. Dette fører til utslipp av karbon og hindrer fremtidig karbonfangst. Derfor bør det stikke litt i samvittigheten når det ligger torv i handleposen.

PLANTEPRESSA

BLOGG

OM FORSKNING.NO

forskning.no er en nettavise med norske og internasjonale forskningsnyheter.

forskning.no gis ut under [Redaktørplakaten](#).

Ansvarlig redaktør / daglig leder:

Nina Kristiansen, tlf 414 55 513

Redaksjonssjef Bjørnar Kjensli, tlf 942 43 567

Annonser: HS Media, Mona Kalvatn, 95 11 92 33

KONTAKT OSS

epost@forskning.no

tlf 22 80 98 90

[Redaksjonen](#) - ansatte

Besøksadresse:

Sandakerveien 24 C (Myrens verksted), Bygg D3

Postadresse:

Pb 5 Torshov, 0412 Oslo

FØLG OSS

[@forskningno](#)

[/forskning.no](#)

VÅRE SAMARBEIDSPARTNERE

Akershus universitetssykehus HF	NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning	Norsk Utenrikspolitisk Institutt
Artsdatabanken	NILU - Norsk institutt for luftforskning	Norsk institutt for naturforskning (NINA)
De nasjonale forskningsetiske komiteene	NLA Høgskolen	Norsk institutt for vannforskning (NIVA)
De regionale forskningsfondene	NMBU - Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Opplysningskontoret for Meieriprodukter
Diku – Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning	NORSØK – Norsk senter for økologisk landbruk	OsloMet – storbyuniversitetet
Fafo	NTNU	Polithøgskolen
Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond	Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse	RBUP Øst og Sør
Forsknings- og utviklingsavdelingen, Psykisk helse og rus, Vestre Viken HF	Nasjonal kompetansetjeneste for kvinnehelse	Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning
Forsvarets forskningsinstitutt	Nasjonalforeningen for folkehelsen	SINTEF
Framsenteret	Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)	Senter for grunnforskning (CAS)
GenØk – Senter for biosikkerhet	Nasjonalt senter for e-helseforskning	Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter
Handelshøgskolen BI	Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge - NUBU	Simula Research Laboratory
Havforskningsinstituttet	Nofima	Statens strålevern
Høgskolen i Innlandet	Nord universitet	Statped
Høgskolen i Molde	Nordlandsforskning	Sykehuset Innlandet HF
Høgskolen i Østfold	Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE)	Tannhelsetjenestens kompetansesentre
Høgskulen på Vestlandet	Norges Geotekniske Institutt	UiT Norges arktiske universitet
Høyskolen Kristiania	Norges Handelshøyskole	Universitetet i Agder
Institutt for samfunnsforskning	Norges forskningsråd	Universitetet i Bergen
KS FoU	Norges geologiske undersøkelse	Universitetet i Oslo
Kompetanse Norge	Norges idrettshøgskole	Universitetet i Stavanger
Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter KRUS	Norges musikkhøgskole	Universitetet i Sørøst-Norge
Meteorologisk institutt	Norsk Polarinstitutt	Universitetssenteret på Svalbard (UNIS)
NIBIO	Norsk Regnesentral	Vestlandsforskning
	Norsk Romsenter	Veterinærinstituttet
		Vitenskapskomiteen for mat og miljø